

Inleiding

De Drinkwaterleiding De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (A & V) is medio augustus formeel gestart met de procedure ter verkrijging van een vergunning voor grondwaterwinning. Daarvoor is in dit geval een milieu-effectrapportage (MER)* noodzakelijk. Het is de eerste keer dat de MER-procedure wordt toegepast op grondwaterwinningen.

Juridisch kader voor grondwaterwinningen

Het juridisch kader voor de grondwaterwinning wordt tot nu toe uitsluitend gevormd

wel 5 miljoen m³ of meer indien de grondwaterwinning of waterinfiltratie plaatsvindt in a. een beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument, aangewezen in gevolge art. 7 of art. 21 van de Natuurbeschermingswet, in b. een nationaal park, in c. een grote eenheid natuurgebied of een gebied met als hoofdfunctie natuur of in d. een beekdal behorend tot de meest waardevolle beekdalen. De hier aangegeven punten b. t/m d. worden in het besluit gedefinieerd met verwijzing naar de planologische kernbeslissing van het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud.

MER-procedure

Het besluit MER is een algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne (WABM, Stb. 1986, 318). Het besluit bepaalt de werkingssfeer van de WABM voor zover het de MER betreft. De milieu-effectrapportage is verder in hoofdstuk 4A van de Wet. Zij speelt een rol in een al bestaande besluitvormingsprocedure.

Een milieu-effectrapport is een openbaar document waarin samenhangend wordt beschreven welke milieugevolgen men bij een bepaald project of voornemen kan verwachten. Die beschrijving moet zo systematisch en objectief mogelijk zijn. Ook alternatieve oplossingen met hun gevolgen voor het milieu moeten in het rapport aan bod komen.

Het milieu-effectrapport wordt in het algemeen gemaakt door of vanwege degene die het bevoegd gezag verzoekt tot het nemen van een besluit over een voorgenomen MER-plichtige activiteit. De MER-plichtige activiteiten staan in de bijlage van het besluit MER. Met zo'n verzoek begint de MER-procedure. In de praktijk gaat het vergezeld van een startnotitie, waarin in grote lijnen staat wat de initiatiefnemer wil.

Daarna volgt een fase van vooroverleg – onder meer met de MER-commissie – en inspraak, uitmondend in richtlijnen van het bevoegd gezag over de gewenste inhoud van het milieu-effectrapport. Als het rapport klaar is, volgt een voorlopige beoordeling door het bevoegd gezag. Daarna volgt een inspraakprocedure, waarvan de resultaten worden meegenomen in het advies van de MER-commissie, die het rapport mede beoordeelt op juistheid en volledigheid (niet op aanvaardbaarheid van de activiteit!). Het bevoegd gezag neemt tenslotte een gemotiveerd besluit, waarin de inspraak en diverse alternatieven uit het milieu-effectrapport en hun gevolgen voor het milieu worden afgewogen. Het bevoegd gezag is voorts gehouden tot een evaluatie van de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu en kan nadere maatregelen

treffen als de effecten nadeliger uitpakken dan verwacht. De kosten van het opstellen van een MER zijn voor rekening van de initiatiefnemer van de MER-plichtige activiteit.

Het verdient nog vermelding dat de WABM ook regels geeft voor speedprocedures voor gevallen waarin het besluit MER niet voorziet, en voor ontheffingsmogelijkheden. Hiermee is een al te starre wetgeving voorkomen. De Wet voorziet bovendien in coördinatie voor die situaties, waarbij tegelijkertijd verscheidene bevoegde gezagen, meer dan één MER-plichtige activiteit of niet-MER-plichtige activiteit zijn betrokken. Het coördinatiepunt ligt dan in het algemeen bij Gedeputeerde Staten. Doelstelling is de bevordering van een integrale besluitvorming.

De MER-commissie, waarvan in het voorgaande sprake was, is in feite een werkgroep van onafhankelijke deskundigen uit de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Deze laatste commissie bestaat uit ongeveer 185 door de Kroon benoemde specialisten. De werkgroep bestaat uit een selectie van 5 tot 10 deskundigen en staat onder leiding van de voorzitter of één van zijn plaatsvervangers.

In verband met de werkingssfeer van de WABM zij opgemerkt dat Provinciale Staten de bevoegdheid hebben om bij verordening MER-plichtige activiteiten aan te wijzen, die niet zijn opgenomen in het besluit MER, indien die activiteiten op hun grondgebied worden uitgevoerd. De desbetreffende artikelen treden echter pas in 1990 in werking. Dit betekent dat met het besluit MER de werkingssfeer van de MER voorlopig uitputtend is geregeld en dat lagere overheden dus geen aanvullende regelingen zullen kunnen vaststellen. Wel staat het de lagere overheden vrij om op activiteiten, die niet in het besluit MER zijn opgenomen en die door hen zelf worden uitgevoerd, ten behoeve van hun eigen besluitvorming op vrijwillige basis MER toe te passen.

De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden: beleidskader en uitgangspunten

Nu in meer algemene zin op de systematiek van de relevante regelgeving is ingegaan, kan worden besproken hoe de MER in De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden gaat worden aangepakt. Beleidsmatig is van belang dat Provinciale Staten van Zuid-Holland in november 1985 bij de vaststelling van het lange-termijnbeleid drink- en industriewatervoorziening onder meer hebben uitgesproken dat grondwater in De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en oevergrondwater langs de Lek een belangrijke rol moeten spelen in de veiligstelling van de drinkwatervoorziening van Zuid-Holland. In het in november 1986 door

ING. J. HALBERSMA
medewerker grondwaterbeheer
Provincie Zuid-Holland

B.J. BOELEN
medewerker Drinkwaterleiding
A & V

door de Grondwaterwet en de hierop gebaseerde provinciale grondwaterverordeningen. De aanvraag tot verlening of wijziging van een vergunning moet, zoals bekend, worden ingediend bij het desbetreffende College van Gedeputeerde Staten. Daarna volgt, behoudens in de verordening geregelde uitzonderingen, advies van de technische commissie grondwaterbeheer. Na een bezwarenprocedure en een openbare hoorzitting beschikken Gedeputeerde Staten op de aanvraag, gehoord de provinciale grondwatercommissie. Provinciale Staten zijn bevoegd aan de houders van inrichtingen bij wijze van provinciale belasting een heffing in te stellen wegens het onttrekken van grondwater, ter bestrijding van kosten verbonden aan met het grondwaterbeheer samenhangende onderzoeken en schadevergoedingen. De verlening van de vergunning dient met ingang van 1 september 1987 voor een bepaalde categorie van vergunningen ex Grondwaterwet evenwel mede te zijn gebaseerd op een milieu-effectrapportage. Het besluit MER, dat in werking treedt op 1 september 1987, geeft aan dat het gaat om die gevallen waarin de jaarlijks ten behoeve van de drink- en industriewatervoorziening te onttrekken of te infiltreren hoeveelheid water 10 miljoen m³ of meer bedraagt, dan

* Voor meer gegevens over de MER wordt verwezen naar de wettekst (Stb 1986, 211), het besluit MER (Stb 1987, 278) en naar de inmiddels meer dan dertig publikaties in de MER-reeks van de ministeries van VROM en Landbouw en Visserij.

de Staten vastgestelde grondwaterplan Zuid-Holland is onderzoek voorzien naar de meest gunstige lokatie, omvang en diepte van nieuwe grondwaterwinprojecten ten behoeve van de drinkwatervoorziening in het oosten van de provincie in het algemeen en De Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden in het bijzonder. Vanuit de Staten is erop aangedrongen dit onderzoek een MER-procedure te laten doorlopen, hetgeen door Gedeputeerde Staten is toegezegd. Ter uitvoering van de besluiten heeft de Provincie de Drinkwaterleiding A & V uitgenodigd om de opzet van het onderzoek te bespreken.

In alle gehanteerde provinciale scenario's wordt voor het jaar 2010 uitgegaan van een vergroting van de grondwaterwinning met 25 miljoen m³/jaar, gebaseerd op het Tweede Tienjarenplan van de VEWIN. Hoewel er nog een aantal onzekere factoren spelen en een werkgroep de van belang zijnde scenario's nog nader moet formuleren, wordt de produktie-uitbreiding met 25 miljoen m³/jaar voorlopig als maximaal uitgangspunt genomen door de Provincie. Al in 1992 dient te worden begonnen met de levering van water naar de noordzijde van de Lek. Verwacht wordt dat er tenminste één winning van 5-10 miljoen m³/jaar of meer moet worden gerealiseerd. Naar het zich dus laat aanzien zou ook de vergunningaanvraag door de A & V op basis van de Grondwaterwet MER-plichtig zijn. Het gaat hier om een ander, meer specifiek MER-onderzoek dan dat van de provincie.

Opzet van het onderzoek

Om een onduidelijke procedure te vermijden, is besloten om de twee MER-onderzoeken te combineren. Dit betekent dat deze MER uniek is omdat zij voor het eerst bij grondwaterwinning wordt opgesteld. Daarnaast is het een bijzonderheid dat ze twee niveaus van onderzoek omvat. Enerzijds is daar het – formeel onverplichte – provinciale/regionale aspect, dat de meest geschikte lokaties voor grondwaterwinning aangeeft. Anderzijds het drinkwaterleiding-bedrijfsaspect, dat zich richt op de lokale effecten op de aangeven lokaties en dat uitmondt in het aanvragen van de vergunning ingevolge de Grondwaterwet.

Nu de Provincie, gebonden aan eigen beleidsuitspraken, een MER-procedure start die samengevoegd wordt met die van de A & V, zal het onder meer in verband met de positie jegens derden van betekenis zijn dat alle partijen voortdurend duidelijk laten blijken vanuit welke rol opvatting zij optreden. De Drinkwaterleiding A & V zal formeel de rol van initiatiefnemer spelen. Nu het onderzoek dient uit te monden in vergunningverlening ex Grondwaterwet, is de Provincie bevoegd gezag. Omdat de

MER-studie echter zowel een regionaal als een lokaal element bevat, hebben Provincie en A & V ten aanzien van de kosten een verdeelsleutel afgesproken. De Provincie betaalt die kosten uit de heffing ex grondwaterwet, de A & V verrekent de kosten met de afnemers. Het onderzoek wordt begeleid door een begeleidingscommissie, waarin de A & V en vertegenwoordigers van de Provincie en van de technische commissie grondwaterbeheer zijn opgenomen. Met de melding van het voornemen tot grondwaterwinning en de aanbidding van de startnotitie heeft de A & V de MER-procedure op 12 augustus 1987 gestart. De richtlijnen worden in november 1987 vastgesteld. Daarna volgt een project-beschrijving lokatiestudie, worden offertes aangevraagd bij ingenieursbureaus en wordt eind 1987 de studie-opdracht verleend. Naar verwachting is 1988 nodig voor het globaal onderzoek ten behoeve van de eerste selectie van lokaties en voor het onderzoek van een specifieke lokatie. Eind 1989 vindt besluitvorming over de vergunningverlening plaats, waarbij geregeerd door de WABM de vergunningaanvraag en het lokale deel van de MER parallel oplopen. Omdat als gezegd, het nu voor de eerste keer is dat de MER-procedure op grondwaterwinning wordt toegepast, is thans nog niet tot in detail duidelijk welke activiteiten, over het gehele proces genomen, moeten worden ondernomen. Zo is op dit ogenblik nog onduidelijk hoe in de MER-procedure recht kan worden gedaan aan de bijzondere positie van de technische commissie grondwaterbeheer. Dit zal de komende jaren nog veel overleg vergen. Mede gebaseerd op de ervaringen tot nu toe, vertrouwen de Provincie en Drinkwaterleiding A & V op een goede samenwerking. Dat is in het belang van én het milieu én de openbare drinkwatervoorziening.

● ● ●

Commissie voor Hydrologisch Onderzoek TNO (CHO-TNO)

Vulnerability of soil and groundwater to pollutants

Onder deze titel zijn als no. 38 in de serie Verslagen en Mededelingen van de CHO-TNO verschenen de proceedings van de gelijknamige Internationale Conferentie welke is gehouden van 30 maart - 4 april 1987 in Noordwijk aan Zee. Deze conferentie werd georganiseerd door het RIVM.

De 1168 pagina's tellende publikatie kan men bestellen à f 95,- (incl. verzendkosten) bij het Bureau CHO-TNO (tel.: 070 - 49 65 15, mevr. C. W. S. Posthumus).

Overzicht publikaties 1986 op hydrologisch en waterhuishoudkundig gebied van diverse bij de CHO-TNO aangesloten instellingen
Dit overzicht (192 p.), van de in 1986 bij de CHO-lidinstellingen verschenen publikaties, is gratis aan te vragen bij het Bureau CHO-TNO (tel. 070 - 49 65 15, mevr. C. W. S. Posthumus).

Driemaandelijks Hydrologisch Overzicht (DHO)

In deze kwartaaluitgave wordt het verloop van enkele belangrijke hydrologische grootheden voor een geselecteerd aantal meetpunten in Nederland weergegeven.

De opzet is niet om gegevens te leveren voor een hydrologische studie, maar een indruk te geven van het recente verloop van een aantal hydrologische variabelen. Dit actuele verloop is zoveel mogelijk gerelateerd aan het gemiddelde verloop van de desbetreffende variabele. Hoewel de gegevens zelf dus niet direct voor bepaalde onderzoekingen kunnen worden gebruikt, zullen zij onder andere van waarde kunnen zijn bij de selectie van bepaalde onderzoekperioden en voor globale typering van de hydrologische toestand op een bepaald moment.

Opgenomen zijn onder andere: neerslag, verdamping, afvoer en grondwaterstanden. Deze uitgave werd vanaf het vierde kwartaal 1977 verzorgd door de Contactgroep Archivering en Automatische verwerking van hydrologische gegevens TNO en is vanaf het derde kwartaal 1986 voortgezet door SAMWAT en CHO-TNO.

Tevens ontvangen de abonnees van het DHO sinds kort gratis het Voortschrijdend